

Innst. 161 S

(2011–2012)

Innstilling til Stortinget fra næringskomiteen

Dokument 8:19 S (2011–2012)

Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Harald T. Nesvik, Per Roar Bredvold, Torgeir Trældal og Åge Starheim om endring av bostedskravet i fiskeriforbudsloven

Til Stortinget

Sammendrag

Lov 17. juni 1966 nr. 19 om forbud mot at utlendinger driver fiske m.v. i Norges territorialfarvann § 3 annet ledd stiller krav om at fartøyfører og minst halvparten av mannskapet eller lottfiskerne på norske fiskebåter skal være bosatt i en kystkommune eller nabokommune til en kystkommune.

Imidlertid kan det etter søknad gis dispensasjon fra bostedskravet for fartøyførere med bosted annet sted i Norge, i øvrig EØS-område eller i de deler av Norden som ikke er omfattet av EØS.

Konkret innebærer kravet at minst halvparten av mannskapet skal være bosatt i en kystkommune eller i en nabokommune til en kystkommune, både når man har med utlendinger som mannskap og når hele besetningen er norske.

Forslagsstillerne er av den formening at dagens lovbestemmelse er med på å forskjellsbehandle norsk mannskap ut fra bosted. Etter dagens regelverk blir mannskap fra innlandskommuner medregnet i kvoten for utenlandske mannskap.

Forslagsstillerne mener at norsk mannskap må likestilles uavhengig av bosted. Forslagsstillerne er av den formening at behovet for kvalifisert mannskap på norske fiskefartøy må gå foran de distriktpolitiske hensyn som bostedskrav innebærer.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å fremme forslag til endringer i lov 17. juni 1966 nr. 19 om forbud mot at utlendinger driver fiske m.v. i Norges territorialfarvann, som sørger for en likebehandling av norske borgeres rett og muligheter til å kunne ta seg arbeid på norske fiskefartøy. Dette må skje uten at nasjonalitetskravet til fiskekvoter svekkes.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Else-May Botten, Lillian Hansen, Arne L. Haugen, Ingrid Heggø og lederen Terje Aasland, fra Fremskrittspartiet, Per Roar Bredvold, Harald T. Nesvik og Torgeir Trældal, fra Høyre, Frank Bakke-Jensen, Svein Flåtten og Elisabeth Røbekk Nørve, fra Sosialistisk Venstreparti, Alf Egil Holmelid, fra Senterpartiet, Irene Lange Nordahl, og fra Kristelig Folkeparti, Rigmor Andersen Eide, viser til at bakgrunnen for loven bygger på kystbefolkningens krav om rett til å høste av fiskeressursene og fiskerinæringas ønske om å skape legitimitet for denne retten, eller som en samlet næringskomité formulerte det i Innst. O. nr. 25 (2006–2007):

«Det er bred enighet om at fiskeressursene først og fremst skal komme kystbefolkningen til gode.»

Endringen i 2006 bidro til å fjerne usikkerheten i forhold til om Norge oppfyller sine forpliktelser som følger av EØS-avtalen. Endringene i loven som innførte krav til bosetting i en kyst- eller nabokommune til denne, har sin bakgrunn i en uttalelse fra ESA om at krav til statsborgerskap var i strid med EØS-avtalens intensjon om fri flyt av arbeidskraft.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at forslaget om å gjeninnføre nasjonalitetskravet vil bidra til at denne usikkerheten gjenoppstår. Her nevnes også at EFTAs overvåkingsorgan ESA etter at lovgivningen var gjennomført, henla en klage som gjaldt den tidligere lovbestemmelsen.

Flertallet vektlegger argumentasjonen om at bostedskravet på en tilstrekkelig måte konkretiserer tilhørighet mellom kystbefolkningen og sjømatnæringa, og at dette oppfyller kravene stilt i korrespondansen fra ESA.

Flertallet kan ikke se at det er ført tilstrekkelig gode argumenter for å endre på loven.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre har merket seg det svar som fiskeri- og kystministeren gir i sitt brev til komiteen av 5. desember 2011 (brev vedlagt innstillingen) der en synes utelukkende å argumentere for at forslagsstillerne ønsker å erstatte dagens bostedskrav med å gjeninnføre et nasjonalitetskrav for å kunne ta seg arbeid på et fiskefartøy. Disse medlemmer vil vise til at statsråden argumenterer mot et forslag som ikke er fremmet all den tid det forslaget som ligger til behandling ikke har et nasjonalitetskrav innbygget i seg, men utelukkende dreier seg om hvordan en kan fjerne kravet til bostedsadresse for alle norske innbyggere. Dagens ordning kan ekskludere enkelte fra å ta seg arbeid på en fiskebåt dersom fartøyet allerede har nådd det tak som fremkommer i lov 17. juni 1966 nr. 19 om forbud mot at utlendinger driver fiske m.v. i Norges territorialfarvann (fiskeforbudsloven) § 3 annet ledd, der kravet til bosted fremkommer. Disse medlemmer er av den oppfatning at selv om det er hevd knyttet til oppfattelsen av at fiskeriresursene først og fremst skal komme kystbefolkningen til gode, vil dette ikke komme i konflikt med at det mannskap som skal kunne jobbe på fiskefartøy, selv kan velge å bosette seg i hvilken som helst kommune i Norge uten å kunne risikere å miste en jobb en allerede har, eller bli fratatt muligheten til å kunne ta jobb på fiskefartøy som allerede har for mange personer om bord som bor et annet sted enn i en kystkommune. Disse medlemmer er av den oppfatning at de rekrutteringsvansker en nå ser i enkelte deler av

fiskeflåten, gir grunn til å få vurdert dagens lovverk på nytt sett i lys av dette. Det er ikke kommunegrensene som skal være bestemmende for om en er en dyktig fisker eller ikke, men den enkelte yrkesutøvers kompetanse.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å fremme forslag til endringer i lov 17. juni 1966 nr. 19 om forbud mot at utlendinger driver fiske m.v. i Norges territorialfarvann, som sørger for en likebehandling av norske borgeres rett og muligheter til å kunne ta seg arbeid på norske fiskefartøy. Dette skal skje uten at nasjonalitetskravet til fiskekvoter svekkes.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen vurdere å fremme forslag til endringer i lov 17. juni 1966 nr. 19 om forbud mot at utlendinger driver fiske m.v. i Norges territorialfarvann, som sørger for en likebehandling av norske borgeres rett og muligheter til å kunne ta seg arbeid på norske fiskefartøy. Dette skal skje uten at nasjonalitetskravet til fiskekvoter svekkes.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og råar Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:19 S (2011–2012) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Harald T. Nesvik, Per Roar Bredvold, Torgeir Trældal og Åge Starheim om endring av bostedskravet i fiskeriforbudsloven – vedlegges protokollen.

Oslo, i næringskomiteen, den 31. januar 2012

Terje Aasland

leder

Frank Bakke-Jensen

ordfører

Vedlegg**Brev fra Fiskeri- og kystdepartementet v/statsråden til næringskomiteen, datert 5. desember 2011****Dokument 8:19 S (2011-2012) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Harald T. Nesvik, Per Roar Bredvold, Torgeir Trældal og Åge Starheim om endring av bostedskravet i fiskeriforbudsloven**

Jeg viser til brev 24. november 2011 hvor det bes om en vurdering av ovennevnte representantforslag. Forslaget lyder:

”Stortinget ber regjeringen vurdere å fremme forslag til endringer i lov 17. juni 1966 nr. 19 om forbud mot at utlendinger driver fiske m.v. i Norges territorialfarvann, som sørger for en likebehandling av norske borgeres rett og muligheter til å kunne ta seg arbeid på norske fiskefartøy. Dette må skje uten at nasjonalitetskravet til fiskekvoter svekkes.”

Bestemmelsen som representantene ønsker å endre finnes i dag i lov 17. juni 1966 nr. 19 om forbud mot at utlendinger driver fiske m.v. i Norges territorialfarvann (fiskeriforbudsloven) § 3 annet ledd som lyder:

”Ved fiske og fangst i territorialfarvannet må minst halvparten av mannskapet og lottfiskerne samt fartøyføreren være bosatt i en kystkommune eller i en nabokommune til en kystkommune. Det kan etter søknad gis dispensasjon fra bostedskravet i første punktum for fartøyførere med bosted annet sted i Norge, i øvrig EØS-område, eller i de deler av Norden som ikke er omfattet av EØS.”

Bostedskravet er også gjort gjeldende i Norges økonomiske sone, jf. lov 17. desember 1976 nr. 91 om Norges økonomiske sone § 3, men gjelder ikke i fiskevernsonen eller territorialfarvannet ved Svalbard.

Bostedskravet er et fiskeripolitisk virkemiddel som bidrar til å sikre den sentrale fiskeripolitiske målsettingen om at de viltlevende marine ressursene skal komme kystbefolkningen i Norge til gode. Bestemmelsen må ikke forveksles med kravet om minst 60 % norsk eierskap i norske fiskefartøy. Dette kravet følger av deltakerloven § 5.

Den nåværende bestemmelsen om krav til bosted for mannskap kom inn i fiskeriforbudsloven gjennom en lovendring i 2006. Tidligere gjaldt det et krav om at fartøyfører og minst halvparten av mannskapet eller lottfiskerne på norske fiskebåter enten skulle være norske statsborgere eller bosatt i Norge. I 2006 ble dette kravet endret til at minst halvparten av mannskapet og lottfiskerne på et fartøy, samt fartøy-

føreren, skal være bosatt i en kystkommune eller nabokommune til en kystkommune. Det kan etter søknad gis dispensasjon fra bostedskravet for fartøyførere med bosted annet sted i Norge, i øvrig EØS-område, eller i de deler av Norden som ikke er omfattet av EØS.

Endringen i 2006 bidro til å fjerne usikkerheten i forhold til om Norge oppfyller sine forpliktelser som følger av EØS-avtalen i forhold til regelverket om fri bevegelighet for arbeidstakere og tjenester. Det ble lagt til grunn at et krav om tilhørighet mellom kystdistrikt og arbeid innenfor fiskerisektoren, konkretisert som et krav om bosted i kystnære strøk, ville være bedre i samsvar med EØS-retten enn det tidligere kravet som gikk ut på at minst halvparten av mannskapet eller lottfiskerne og føreren eller høvedsmannen på norske fiskebåter enten skal være norske statsborgere eller være bosatt i Norge.

Den aktuelle lovendringen i 2006 ble fremmet av regjeringen Stoltenberg II gjennom Ot.prp. nr. 99 (2005-2006), hvor det i kapittel 2 er gjort rede for en forutgående klagesak til ESA og det som vedlegg er tatt inn korrespondansen med ESA. En enstemmig næringskomité sluttet seg til regjeringen Stoltenberg II sitt forslag om å innføre dagens bostedskrav, jf. Innst. O. nr. 25 (2006-2007), dog med en justering i dispensasjonsadgangen for fartøyfører. Den enstemmige komiteen uttalte den gang bl.a.:

”Komiteen er tilfreds med at Regjeringen oppdaterer gjeldende lovverk i forhold til EØS-avtalen. Endringsforslaget innebærer at det ikke lenger stilles nasjonalitetskrav til de som skal være mannskap på norske fiskefartøy. Derimot opprettholdes krav om bosted i Norge. ...

Det er bred enighet om at fiskeressursene først og fremst skal komme kystbefolkningen til gode. Komiteen mener kravet om bosted, slik Regjeringen foreslår, ivaretar våre fiskeripolitiske målsettinger. Bostedskravet bidrar også til å sikre norske mannskapers rettigheter i fisket. Det bidrar også til å sikre norske lønns- og arbeidsvilkår for mannskap og fiskere.”

Representantenes forslag vil innebære en reversering av lovendringen fra 2006 ved at kravet til nasjonalitet gjeninnføres for mannskap på norske fiskefartøy, som et alternativ til bostedskravet. Jeg registrerer at representantene er uenige med en samlet næringskomités vurderinger fra 2006, uten at jeg kan se at representantene har vist til noen nye erfaringer siden den gang som kan begrunne en annen oppfatning.

Representantene anfører at bostedskravet forskjellsbehandler norsk mannskap ut fra bosted. Men det er da også poenget med et bostedskrav, at det er bostedet, og ikke nasjonaliteten som er avgjørende. Et nasjonalitetskrav vil etter min mening i mindre grad enn et bostedskrav være egnet til å oppfylle den sentrale målsettingen om at fiskeressursene skal komme kystbefolkningen til gode. Det er også grunn til å vise til næringskomiteens begrunnelse fra 2006 om at bostedskravet vil bidra til å sikre norske lønns- og arbeidsvilkår for mannskap på norske fiskebåter, også står seg godt i dag.

Representantenes forslag om å gjeninnføre nasjonalitetskravet er også uheldig fordi det vil bidra til at den usikkerheten i forhold til EØS-retten som ble fjernet med lovendringen i 2006, gjenoppstår. Det nevnes i den forbindelse at EFTAs overvåkingsorgan (ESA) etter at lovendringen var gjennomført henla en klage som gjaldt den tidligere lovbestemmelsen.

Representantene viser videre til at behovet for kvalifisert mannskap på norske fiskefartøy må gå foran distriktpolitiske hensyn. Jeg er kjent med at en del fiskebåtrederer har gitt uttrykk for at det kan være utfordrende å finne kvalifisert mannskap til norske fiskefartøy.

Mitt klare inntrykk er at det først og fremst er utenlandsk mannskap som utgjør et alternativ for disse rederne, og i så måte vil en gjeninnføring av et nasjonalitetskrav være til liten hjelp. Jeg har for øvrig ingen signaler som tilsier at det står noen samlet fis-

kerinæring bak ønsket om å oppheve bostedskravet for å slippe til mer utenlandsk arbeidskraft på norske fiskefartøy. Det er også viktig å understreke at gjeldende bostedskrav tross alt åpner for å ansette mannskap som ikke bor i kystkommune eller nabokommune til kystkommune, herunder utenlandsk mannskap bosatt i utlandet, så lenge andelen av slikt mannskap ikke overstiger 50 %.

Jeg vil for ordens skyld også nevne at EFTAs overvåkingsorgan (ESA) for tiden har til behandling en klage fra en norsk fiskebåtreder som anfører at EØS-bestemmelsen er i strid med EØS-retten fordi den hindrer han i å ansette utenlandsk mannskap.

Videre vil jeg gjøre oppmerksom på at Fiskeri- og kystdepartementet etter lovendringen i 2006 har hatt foretatt en etterkontroll av deltakerloven og en gjennomgang av hele fiskeriforbudsloven bl.a. med sikte på en teknisk oppdatering av begge lovene. Departementets forslag til lovendringer ble sendt på høring i 2009 og innebar blant annet at bestemmelsen om bostedskrav for mannskap flyttes fra fiskeriforbudsloven til deltakerloven. Høringsforslaget innebærer ingen materielle endringer i selve bostedskravet, men en justering av virkeområdet for bostedskravet ved at det gjøres gjeldende for alle norske fiskefartøy som er omfattet av deltakerloven. Departementet arbeider for tiden med oppfølging av høringen og vil komme tilbake til Stortinget med saken i form av en lovproposisjon.